

התוכנית הלאומית לחשיפת ירושלים הקדומה (תכנית "שלם" – שלב ב')

הצעה להחלטה

מחליטים, במטרה להביא להמשך חשיפה, מחקר ופיתוח של אתרי העתיקות והמורשת במרחב ירושלים הקדומה, ובכך להעצים את ירושלים – כמוקד בין לאומי של דת, מורשת, תרבות ותיירות, ובהמשך להחלטת הממשלה 2689 מיום 28.05.2017 ולהחלטת הממשלה מס' 3789 מיום 13.05.2018 אשר עסקו בשלב א' של תכנית שלם, ובשים לב לסיומו של שלב זה בהצלחה ובהתאם לתכניות העבודה :

1. הממשלה רושמת לפניה כי בכוונת רשות העתיקות לבצע, במסגרת תוכנית העבודה שלה את שלב ב' של תכנית שלם.
2. לאשר, על דעתם של שר האוצר ושר התרבות והספורט, להקצות 16 מיליון ש"ח בשנים 2022-2023 וכמפורט בסעיף 3 להחלטה זו, לצורך ביצוע שלב ב', שיכלול את המפורט בנספח להחלטה.
3. התקציב ליישום שלב ב' של התוכנית יוקצה לרשות העתיקות ויאוגם במשרד התרבות והספורט ויועבר על ידי משרדי הממשלה הבאים לפי החלוקה המפורטת :

משרד	הקצאה בשנת 2022 (במלש"ח)	הקצאה בשנת 2023 (במלש"ח)
ירושלים ומורשת	4	0
אוצר	5	0
פנים	0	2
תרבות	0	5
סה"כ	9	7

4. לטובת מימון החלטה זו, בשנת 2022 המשרדים המפורטים בסעיף 3 יקצו תקציבים כמפורט בסעיף 3, ובהתאם לסעיף 40 לחוק יסודות התקציב התשמ"ה-1985, משרד התרבות והספורט יקצה את התקציב המפורט לעיל בשנת 2023 מתקציב הרכש שלו, ומשרד הפנים יקצה את התקציב המפורט לעיל בשנת 2023 מתקציבו לצורך מימון פעולה מאזנת כהגדרתה בסעיף זה. המשרדים האמורים ואגף התקציבים במשרד האוצר רשאים להסכים ביניהם על הקצאה מתקציב שונה מהמפורט לעיל לשם ביצוע הפעולה המאזנת כאמור.

דברי הסבר

רקע כללי

בהחלטת הממשלה 2689 מיום 28.05.2017 אישרה ממשלת ישראל את "תכנית שלם" לחשיפה, שימור מחקר ופיתוח של אתרי ירושלים הקדומה. שם התכנית "שלם" הוא שמה הקדום של העיר, ויש בו כדי להדגיש את ההכרה כי השלם במקרה זה גדול מסך חלקיו. כבר עם הגשת התכנית נאמר כי תהיה זו פעולה ממלכתית, מתמשכת ורציפה, שתעצים ותדגיש בפני העולם כולו את מקומה של ירושלים כבירתו הקדומה של דוד המלך וכבירת ישראל המודרנית - עיר של מורשת, תרבות, ותיירות.

בהתאם להחלטת הממשלה והתקציב שאושר עמלו הצוותים המקצועיים על הגשמת התוכנית, מאמץ ופעולה שהביאו לתוצאות חשובות הניכרות בשטח ובתחומים הבאים :

חפירות - נמשכה החשיפה ארכיאולוגית שיטתית של אתרי ירושלים הקדומה באתרים שלהלן :

- רחוב עולי הרגל (הרחוב המדורג) – הושלם חיבור הרחוב לבריכת השילוח
- בית שלם ומצודת המעיין – נחשפו השכבות מתקופת הבית הראשון והושלם חלל התצוגה במצודת המעיין התחתונה.
- מתחם קדם – פרויקט משותף ביחד עם אוניברסיטת תל אביב, מקודמת חשיפת שרידי הבית הראשון, והמשך חפירת השרידים הביזאנטיים ומהתקופה המוסלמית הקדומה
- מנהרת התצוגות – הושלמה חשיפה וחפירה של כל השטח.
- הגן הארכיאולוגי מרכז דודיסון – התקדמות בחשיפת רחבות האבן מימי הבית השני, ששימשו כרחבות התכנסותם של עולי הרגל לפני בואם למתחם המקודש וכן הושלמה חשיפת הפינה הדרומית מערבית של הכותל המערבי וחיבורו עם תעלת הניקוז.

שימור - נעשו פעולות שימור בהיקף נרחב בעיקר בהכשרתו של הקטע הדרומי של רחבו עולי הרגל ושימור מלא של מרבית תעלת הניקוז מימי השני. כמו כן נעשו פעולות שימור במתחם קדם ובגן הארכאולוגי (מרכז דודיסון), וייצוג דפנות מתחם היובל שגובהם 12 מ'.

אוצרות - קודמו פעולות אוצרות לקידום של שלושה מרכזי תוכן: ארמון מלכי בית דוד, מתחם קדם, ומרכז דודיסון.

פיתוח – קודמו מספר פעולות פיתוח של תשתיות תיירותיות, כגון הכשרת בריכת השילוח כולל הצללות, פתיחת מקטע הדרך שבין בריכת השילוח לרחוב המדורג והכשרת חלל מצודת המעיין כחלל אינטרקטיבי למבקרים.

מחקר ותייעוד – מוסדה פעילותו של המרכז לחקר ירושלים הקדומה ובמהלך שנת 2020 הופקו שני ספרים עברי כרך, בנוסף לשלל מאמרים, וסדרת כנסים מדעיים ולקהל הרחב.

חינוך והנחלה – עד פרוץ הקורונה עברו באתרי ירושלים הקדומה הכלולים בתוכנית שלם למעלה ממיליון מבקרים ובכלל זה: תלמידים, חניכי מכינות, חיילים ומשפחות שלקחו חלק פעיל בחפירות הארכיאולוגיות, הכירו את אתריה הקדומים של העיר ונחשפו באופן בלתי אמצעי למורשתה.

כעת עם סיומו של שלב א' של התוכנית מוגשת לאישור התוכנית הבאה שמטרתיה הן:

- למתג את ירושלים הקדומה כאזור בעל חשיבות לאומית ובין לאומי.
- ליצור קשרים פיזיים ישירים בין חלקה הדרומי של העיר הקדומה (ארמון הנציב- גיא בן הינוס), דרך עיר דוד אל עבר החלקים שבתוך החומות.
- להבליט ולהנכיח את האתרים ההיסטוריים והתנ"כים הקיימים באזור, ולהמחיש את הרב שכבתיות של ירושלים הקדומה.
- להנגיש את אתרי העוגן לקהל הרחב ולמצבם כגנים ארכיאולוגים ומוזיאונים פתוחים לטובת המבקרים, ולהגדיל את מספר המבקרים בכלל אתרי ירושלים הקדומה.
- לפתח תשתיות קליטת קהל תוך פיתוח בר קיימא, בכלים מודרניים ובהתאמה לעתיד.
- להמשיך את התשתית המחקרית שתתלווה לחפירות הארכיאולוגיות, תעמיק את הידע ותאפשר את חשיפתו וקרובו לקהל הרחב.
- לשלב את חווית הביקור עם עשייה חינוכית מעשית לבני הנוער, חיילים ולציבור הרחב.

להלן הפרויקטים שיבוצעו במסגרת שלם ב':

פרויקט	פירוט	תקציב ממשלתי מוקצה לפרויקט שלם שלב ב'.
מסלול בית שני	<p>השלמת חפירת בורות המים בבית שץ.</p> <p>חפירת המשך של דרך עולי הרגל לכיוון מרכז דודסון. חפירת רחבות בית שני והמשך חפירת יסודות הכותל לכיוון מזרח.</p> <p>פיתוח תכנים לארמון מלכי יהודה.</p> <p>חפירת השער המזרחי ושכבות בית ראשון במתחם קדם.</p> <p>פיתוח בשלבים של מבנה קדם.</p> <p>חיבור מתחם קדם למתחם העופל על ידי חציבת מנהרת העופל.</p>	12

2	שיקום החלקות בגיא ובמורדות, שימור וחשיפת מערות הקבורה מימי בית שני, פיתוח שבילים ומסלולי תיירות בגיא, פיתוח סביבתי לגשר החבלים והדרכת תלמידים במרחב.	גיא בן הינום ומורדות הר ציון
1	השלמת החפירה ופתיחה מלאה לציבור הרחב	בית שלם ומצודת המעיין
1	במסגרת המרכז לחקר ירושלים הקדומה.	תיעוד, מחקר ופרסום
16 מלש"ח		סה"כ

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

לא רלבנטי.

תקציב

כמפורט בהצעה.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר האוצר – תומך בהצעה

שרת הפנים – תומכת בהצעה

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת הממשלה מס' 2689 מיום 28.05.2017 בנושא סקירת רשות העתיקות.
החלטת הממשלה מס' 3789 מיום 13.05.2018 בנושא התכנית הלאומית לחשיפת ירושלים
הקדומה (תוכנית "שלם").

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

כאמור בחוות הדעת המשפטית המצורפת, אין מניעה משפטית לקבל את ההחלטה.

סיווגים

סיווג ראשי: 01 ביצועי.

תחום פעולה עיקרי: תרבות, סמלים וטקסים.

מגישים: שר התרבות והספורט
שר ירושלים ומורשת

כ"ד באייר התשפ"ב

25 במאי 2022

הלשכה המשפטית

יום רביעי כ"ד אייר תשפ"ב

25 מאי 2022

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה: **התוכנית הלאומית לחשיפת ירושלים הקדומה (תכנית "שלם" – שלב ב')**

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

רשות העתיקות היא תאגיד שהוקם בחוק רשות העתיקות, התשמ"ט – 1989, ואשר תפקידה כוללים אחריות על עתיקות הארץ ועל אתרי העתיקות; לרבות חשיפה, ניהול ואחזקה של אתרי עתיקות, שימור ושחזור עתיקות, תיעוד מידע ארכאולוגי וכד'.
בעבר תקצבה הממשלה את שלב א' של תכנית שלם, ולנוכח סיום שלב זה בהצלחה הממשלה מבקשת לתקצב גם את שלב ב' – אשר תכולתו מפורטת בדברי החסבר להחלטה.

סעיף 23(ב) לחוק הרשות קובע כי תקציב הרשות יוגש לשר התרבות והספורט והוא טעון אישורו ואישור הממשלה. התקציב טעון גם את אישור שר האוצר לפי סעיף 22(א) לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.
לפיכך, מוצע לאשר בהחלטת הממשלה הקצאה של 16 מיליון ₪ מתקציב משרדי הממשלה המפורטים בהחלטת הממשלה, בשנים 2022-2023, וזאת על דעתם של שר האוצר ושר התרבות והספורט.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם: אין.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

משרד ירושלים ומורשת – אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

משרד האוצר – אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

משרד הפנים – ההחלטה הועברה לעיונם וטרם התקבלה התייחסות.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

לאור האמור, אין מניעה לאשר את הצעת ההחלטה.

חתימה

לשכה משפטית
תפקיד

משה אוסטר, עו"ד
שם